

УДК 378.477

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/28.208676>**Алла КРОХМАЛЬ,***orcid.org/0000-0002-9490-489X*

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Харківського національного університету міського господарства

імені О. М. Бекетова

(Харків, Україна) allakrokhmal@ukr.net

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Тенденції сучасного світу вимагають від вищих навчальних закладів принципово нових спеціалістів. На цей час ринок праці перенасичено спеціалістами різних сфер, але багато з них не є конкурентоспроможними, навіть маючи високий професійний рівень. У статті розглянуті фактори, що роблять таких спеціалістів, як перекладачі, конкурентоспроможними на ринку праці. Перший і, безперечно, найголовніший фактор це професійне володіння іноземними мовами., але, маючи лише знання, не можливо стати професіоналом високого рівня, бо тенденції сучасного світу є такі, що спеціаліст високого рівня має мати не лише знання, але й бути готовим до професійного самовдосконалення протягом всього свого трудового життя.

У статті представлено 12 якостей, наявність та формування яких забезпечує успішне оволодіння іноземною мовою, що були виявлені Ройвеном Фойерстайн. Але поряд з ними були представлені інформаційні технології, що сприяють не лише розвитку цих якостей, але й професійному самовдосконаленню студентів-філологів. Розкриваючи значення інформаційних технологій в освітньо-виховному процесі студентів-філологів, у статті описується дистанційне навчання, що сприяє удосконаленню як освітнього, так і виховного процесу. Автором відмічається, що з погляду напрямів застосування інформаційних технологій визначаються: використання інформаційних технологій на заняттях, використання інформаційних технологій під час самостійної роботи студентів, застосування інформаційних технологій у підготовці до занять та використання інформаційних технологій у науково-дослідній роботі студентів.

Було доведено, що застосування інноваційних технологій сприяє кращому засвоєнню матеріалу на заняттях з «Фонетики англійської мови» й розумінню необхідності професійного самовдосконалення перекладача та ролі інформаційних технологій у професійному житті сучасного перекладача високого рівня.

Ключові слова: студенти-філологи, інформаційні технології, потреби професійного самовдосконалення, конкурентоспроможність.

Alla KROKHMAL,*orcid.org/0000-0002-9490-489X*

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Foreign Languages Department

of O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

(Kharkiv, Ukraine) allakrokhmal@ukr.net

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL SELF-IMPROVEMENT OF PHILOLOGY STUDENTS BY MEANS OF INFORMATION TECHNOLOGIES

Principally new specialists are required from higher education establishments in the modern world. The labor market is overfull by specialists in various fields but many of them are not competitive even with a high level of professionalism. The article examines the factors that make such specialists as interpreters competitive in the modern labor market. The first and one of the most important factors is professional foreign language skills. It is noted that knowledge of foreign languages is not enough to be a high-level specialist because the tendencies of the modern world are such that a high-level specialist has to have professional knowledge of foreign languages and be ready for professional self-improvement during his working life as well

The article presents 12 qualities discovered by Raven Feuerstein which ensure the successful knowledge of a foreign language. In the article it is presented information technologies that contribute to the development of these qualities and the development of professional self-improvement of philology students as well. Discovering the importance of information technologies in the educational process of philology students, the article describes the distance learning which contributes to the improvement of the educational process. The author notes that according to the directions of information technologies application it is determined such directions as the use of information technologies in the

classroom, the use of information technologies in the independent work of students, the use of information technologies in preparation for lessons and the use of information technologies in students' research work.

It has been proven that the use of innovative technologies contribute to improving the acquisition of material in the classes of "English Phonetics" and understanding the need for professional self-improvement and the role of information technologies in the professional life of a modern high-level interpreter.

Key words: *philology students, information technologies, needs of professional self-improvement, competitiveness.*

Постановка проблеми. В сучасному суспільстві спостерігається стрімкий розвиток і відбуваються відповідні зміни в процесі вибору працівників в усіх сферах. Це стосується економіки, менеджменту, будівництва, освіти та інших сфер. Ринок праці вимагає спеціалістів, що є не лише професіоналами, але й готові до професійного самовдосконалення після закінчення вищих навчальних закладів. Використання інноваційних технологій на заняттях зі студентами-філологами сприяє не лише передачі знань від викладача студентам, але й розвитку потреби професійного самовдосконалення у майбутніх перекладачів. Постійні нововведення в системі освіти й виховання є тими нагальними потребами, що роблять освітньо-виховний процес цікавим й дієвим, не дозволяючи перетворити його на рутину, що перестає бути цікавим як для студента, так й для викладача. Слід зазначити, що цей процес не повинен мати хаотичний характер, та пам'ятати, що процес освіти має бути не лише структурованим щодо потреб сучасного суспільства, але й базуватись на попередніх дослідженнях, методах та прийомах навчання.

Аналіз попередніх наукових досліджень і публікацій. Проблемою Застосування інноваційно-комунікаційних технологій є питання, яке досліджується багатьма вченими-методистами, особливої уваги заслуговує використання інформаційних технологій на заняттях з іноземних мов. Цим питанням займалися такі вчені, як М. Варела, Н. Іваницька, Л. Каргашова, С. Ніколаєва, М. Роджерс, А. Хомутова, А. Янковець та інші.

Метою статті є вивчення використання інноваційних технологій та дистанційного навчання на заняттях з англійської мови зі студентами-філологами та розвиток професійного самовдосконалення у студентів за допомогою інноваційних технологій на заняттях з «Фонетики англійської мови».

Методика дослідження. В дослідженні були використані такі методи досліджень, як *вивчення та аналіз наукового досвіду* застосування інноваційних технологій на заняттях з іноземної мови; *вивчення досвіду використання* інноваційних технологій в освітньо-виховному процесі.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні ринок праці перенавантажено спеціалістами з різних сфер,

що пояснює високий рівень конкуренції. Саме професіонал, що є спроможним до професійного самовдосконалення відповідно до потреб суспільства, стає конкурентоспроможним. Згідно з соціальним опитуванням, що було зроблено на початку нашого дослідження, у відповідь на питання «Якого спеціаліста, згідно з вашим життєвим досвідом, вам було легше знайти?» були названі різні професії (лікар, викладач, електрик, будівельник, ветеринар, перекладач та інші). Але на питання «Якого спеціаліста високого рівня, з вашого життєвого досвіду, вам було найважче знайти?» були отримані ті самі відповіді. Таким чином, слід зазначити, що спеціалістів різних професій дуже багато, але знайти професіонала надто важко. Саме потребі професійного самовдосконалення у студентів-філологів на заняттях з «Фонетики» з використанням інноваційних технологій присвячене наше дослідження. Для багатьох педагогів та методистів саме розвиток потреби професійного самовдосконалення має бути одним з пріоритетних в навчально-виховному процесі. (Деркач, 2014: 231)

Зміст поняття «самовдосконалення» залежить від розуміння поняття «особистість». У педагогіці особистість розглядається як індивід, який визначається своєю свідомою позицією щодо життя та пристосованістю до навколишнього середовища. З погляду системного підходу у структурі особистості визначається її спрямованість, що детермінує поведінку людини в різних видах діяльності. Є безліч видів спрямованості особистості але, на думку багатьох вчених, особливу роль у житті людини відіграє професійна спрямованість. (Гончаренко, 1997: 243)

Слід зазначити, що оволодіння іноземними мовами для майбутніх перекладачів є найважливішим завданням викладача, що викладає будь-який курс, пов'язаний з іноземними мовами.

Дослідник Ройвен Фойерстайн виявив 12 якостей, наявність та формування яких забезпечує успішне оволодіння іноземною мовою.

1. Розуміння важливості навчальних завдань для себе і свого майбутнього.

2. Оволодіння стратегією подальшого самонавчання. Так, під час вивчення певного лексичного матеріалу необхідно засвоїти способи самостійної роботи з оволодіння іншими лексичними елементами.

3. Бажання працювати над розв'язанням навчальних завдань.

4. Компетентність, здатність вирішувати поставлені завдання. Важливо формувати позитивний «Я-образ», упевненість у своїх силах, створювати в аудиторії відповідну атмосферу, підтримувати студентів. Для цього слід перш за все розвивати їх компетентність, забезпечувати успішне оволодіння мовою.

5. Здатність до контролю та управління своєю поведінкою і діяльністю. Необхідно навчити студентів діяти продумано, послідовно, системно, формувати самостійність у роботі над мовою.

6. Уміння ставити реальні цілі, планувати шляхи їх досягнення. Багато у формуванні цієї якості залежить і від викладача, його пояснень, особистого прикладу цілеспрямованої роботи у досягненні поставлених цілей.

7. Потреба й здатність іти назустріч викликам життя, відповідати на них. Учитель може допомогти в пошуку й вирішенні таких завдань, зорієнтувати студента на подолання відповідних труднощів.

8. Усвідомлення необхідності та наявності змін у своїх якостях, рівні підготовки. Важливо сприяти такому розвитку, оцінювати його, сприяти активізації самовпливу студента, пам'ятаючи про те, що розвиток – це основне завдання освіти.

9. Упевненість у здатності до позитивних змін, до успішного вирішення проблем. Викладач впливає на розвиток цієї якості переконанням, індивідуалізацією завдань, особистим прикладом.

10. Готовність і здатність до участі в спільній роботі. Формуванню цього сприяє широке застосування комунікативного підходу під час навчання іноземної мови.

11. Індивідуальність студента. Викладач покликаний підтримувати прояви індивідуальності студента під час вирішення навчальних завдань.

12. Почуття приналежності до групи, групової роботи. Слід всіляко підтримувати прагнення до активної спільної роботи студентів. (Люлька, 2006: 86-87)

В сучасному освітньо-виховному процесі з метою покращення передачі знань широкого застосування набули інноваційні технології.

Інформаційні технології займають велику частину нашого життя. Вони увійшли в усі сфери нашого суспільства. Не винятком став і навчально-виховний процес. Інформаційні технології забезпечують навчальний процес на різних його етапах. (Юзвікевич, 2013: 49-50)

Слід зазначити, що з боку студента велику роль у курсі «Фонетика англійської мови» віді-

грає дистанційне навчання. Перш за все це той допоміжний засіб, який може використовуватись студентами в будь-який час та в будь-якому місці, головне це наявність інтернету (Романюк, 2015: 172). Так, у нашому курсі представлені всі лекції, що читають протягом курсу. Тобто студент, який пропустив лекцію за певних обставин, має можливість переглянути презентацію лекції та попрацювати над питаннями, що даються в кінці кожної лекції. Також у дистанційному курсі представлені завдання для практичних занять, що теж є вагомим помічником студентам, що пропустили заняття. Але слід підкреслити, що дистанційний курс спрямований не лише на студентів, що за певних обставин пропустили лекцію чи практичне заняття, а є незамінним помічником у вивченні курсу «Фонетика англійської мови», тобто під час підготовки до практичних занять, модульних контрольних робіт, а в кінці курсу до іспиту. Це саме той інструмент, що допомагає студентам не лише успішно вивчити курс, але й зрозуміти, наскільки він важливий для майбутнього успішного перекладача чи викладача, формуючи тим самим у студентів потребу професійного самовдосконалення.

Зазвичай визначають такі напрями застосування інформаційних технологій на заняттях з іноземних мов: використання інформаційних технологій на заняттях, використання інформаційних технологій під час самостійної роботи студентів, застосування інформаційних технологій в підготовці до занять, використання інформаційних технологій в науково-дослідній роботі студентів. (Носенко, 2011: 31–35)

1. *Використання інформаційних технологій на заняттях.* В сучасній системі освіти важко уявити заняття без використання інформаційних технологій. «Фонетика англійської мови» досить важкий предмет для сприйняття студентами першого курсу, особливо враховуючи той факт, що лекції викладаються англійською мовою. Саме використання презентацій на лекціях допомагає студентам краще зрозуміти матеріал. Це можна пояснити тим, що вони не лише сприймають на слух матеріал, але й мають візуальне сприйняття, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Наведемо приклади кількох слайдів з презентацій, що використовуються на лекціях.

Як ми можемо бачити з прикладів презентації, матеріал, що є важким для сприйняття студентами, систематизовано в слайди, що сприяє кращому розумінню. Саме використання інформаційних технологій на лекціях та практичних заняттях допомагає студентам краще сприймати матеріал.

2. Проведення лекцій у вигляді презентацій сприяє не лише кращому сприйняттю матеріалу, але й є наглядним прикладом побудови презентації. Таким чином, ми визначаємо такий напрям використання інформаційних технологій – *використання інформаційних технологій під час самостійної роботи студентів*. Як вже було зазначено вище, в кінці курсу студенти презентують свої проекти з матеріалом, який вони дослідили під час курсу «Фонетика англійської мови». Зробити цей проект без використання інформаційних технологій у сучасному світі майже неможливо. Спочатку студенти мають знайти інформацію, що стосується їх проекту за допомогою інтернету, потім, використовуючи PowerPoint, підготувати презентацію і насамкінець представити свої проекти, використовуючи інформаційні технології.

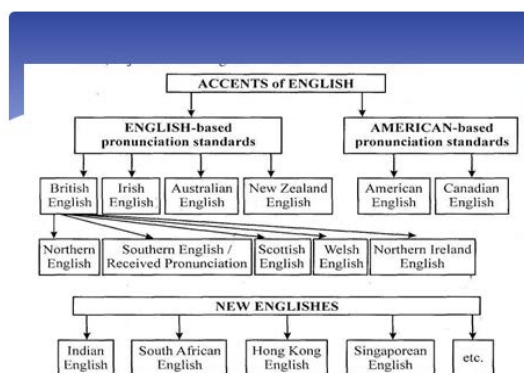
3. *Застосування інформаційних технологій у підготовці до занять*. На цей час стає зрозумілим, що без інформаційних технологій неможливо уявити навчально-виховний процес. Застосування електронних посібників, словників, використання інтернету на заняттях, відео- та аудіозаписів допомагають кращому засвоєнню матеріалу студентами. Саме застосування цих допоміжних засобів допомагає студентам не лише слухати лекції та вчитись писати та читати транскрипції, але й слухати різні діалекти, дивитись документальні

фільми з фонетики англійської мови, за допомогою електронних словників прослуховувати вимову слова, вчити термінологію з курсу «Фонетика англійської мови» в ігровій формі. Все це не лише робить процес викладання більш цікавим, але й допомагає кращому засвоєнню матеріалу студентами.

4. *Широкі можливості в науково-дослідній роботі студентів* завдяки використанню інформаційних технологій. В кінці курсу «Фонетики англійської мови», як було вже зазначено вище, студентам пропонується підготувати проект з теми, що пов'язана з курсом та є цікавою для подальшого вивчення. Саме можливість подальшого вивчення проблематики стимулює студентів до розвитку професійного самовдосконалення. В кінці кожного року кафедрою організовується й проводиться Міжнародний форум іноземними мовами «Молоді дослідники у глобалізованому світі: перспективи та виклики». Саме на цьому форумі у студентів є можливість написати тези до конференції та підготувати доклад з теми проекту, що вони готували в кінці курсу «Фонетика англійської мови». На нашу думку, участь у конференції допомагає студентам не лише сформувати вміння працювати з літературою, готувати презентації, працювати з аудиторією, але й стимулює їх до професійного самовдосконалення в майбутньому.

Content

- * Defining an Accent
- * Major Accents of English
- * Social Shapes of English
- * The Problem of Standard English and Models of English for Intercultural Communication
- * Pronunciation Norm and its Condition
- * Specialist dictionaries of English Pronunciation
- * Variation in Standard / Literary Pronunciation

Idiolect is an individual speech of members of the same community

Variant of English:
Territorial variety
Regional variety (dialects)

Dialect is a variant of the language that includes differences in Grammar, Vocabulary and Pronunciation.

American English

- * General American / Network English (from Ohio through the Middle West to the Pacific coast)
- * Eastern American (Boston and eastern New England + NYC)
- * Southern American (Virginia, North and South Carolinas, Georgia, Florida, Tennessee, Alabama, Mississippi etc.)

Australian English

- * Cultivated Australian (10%)
- * Broad Australian (30%)
- * General Australian (main educated Australian speakers)

І все це, як ми розуміємо, неможливо без використання інформаційних технологій.

Використання інформаційних технологій на заняттях з фонетики англійської мови сприяє кращому засвоєнню теоретичного матеріалу, що подається винятково англійською мовою. Саме використання сучасних інформаційних технологій демонструє майбутнім перекладачам, які у них є можливості з використанням цих технологій, та сприяє розвитку професійного самовдосконалення серед студентів-філологів. Це можна спостерігати з огляду на кількість студентів, що виявили бажання приймати участь в Міжнародному форумі іноземними мовами «Молоді дослідники у глобалізованому світі: перспективи та виклики», та тем, що представлені на форумі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, ми можемо з певністю сказати, що перекладач високого рівня – це людина, що оволоділа мовами такою мірою, що може робити якісні переклади, які відповідають всім потребам й законам сучасного перекладу. Але, бажаючи залишатись конкурентоспроможним на ринку праці, цей спеціаліст має також бути готовим до постійного професійного самовдосконалення протягом всього свого трудового шляху. Зважаючи на стрімкий розвиток інформаційних технологій, саме вони є тим інструментом, що буде розвивати не лише мовленнєві навички перекладача, але й сприятиме його професійному самовдосконаленню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Деркач С. П. Професіоналізм у навчанні іноземної мови. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Зб. наук. пр. Випуск 40, 2014. С. 231–235.
3. Люлька Л. Деякі аспекти навчання та вивчення іноземних мов у світлі Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти. *Персонал*. 2006. № 9. С. 84–90.
4. Носенко Т. І. Інформаційні технології навчання: навчальний посібник. Київ : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. 184 с.
5. Романиук С. М. Дистанційне навчання англійської мови у процесі професійної підготовки майбутніх юристів: стан та перспективи. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2015. № 1(9). С. 171–176.
6. Юзвікевич П. Роль сучасних технологій в університетському навчанні. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2013. Випуск 8. С. 49–58.

REFERENCES

1. Honcharenko S. U. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk. [Goncharenko S. Ukrainian Pedagogical Dictionary] .Kyiv : Libid, 1997, 376 p [in Ukrainian].
2. Derkach S.P. Profesionalizm u navchanni inozemnoi movy. [Derkach S.P. Professionalism in learning a foreign language] Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy. Zb. nauk. pr. Vypusk 40, 2014, pp. 231–235 [in Ukrainian].
3. Liulka L. Deiaci aspekty navchannia ta vvychennia inozemnykh mov u svitli Zahalnoievropeiskykh Rekomendatsii z movnoi osvity. [Some aspects of teaching and learning foreign languages in the light of the Common European Recommendations on Language Education]. 2006. Nr 9, pp. 84–90 [in Ukrainian].
4. Nosenko T.I. Informatsiini tekhnolohii navchannia: nachalniy posibnyk. [Nosenko T.I. Information technology training: a textbook]. Kyiv : Kyiv. un-t im. Borysa Hrinchenka, 2011, 184 p. [in Ukrainian].
5. Romaniuk S.M. Dystantsiine navchannia anhliskoi movy u protsesi profesiinoi pidhotovky maibutnikh yurystiv: stan ta perspektyvy. [Romaniuk S.M. Distance learning of English in the professional training of future lawyers: status and prospects]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriia "Pedahohika i psykholohiia". Pedahohichni nauky*. 2015. № 1(9), pp. 171–176 [in Ukrainian].
6. Iuzvikevych P. Rol suchasnykh tekhnolohii v universytetskomu navchanni. [Iuzvikevych P. The role of modern technologies in university education]. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi*. 2013. Vypusk 8, pp. 49–58 [in Ukrainian].